

„Egész népemet fogom nem középiskolás fokon taní-tani!”

Megtiszteltetés volt számomra, hogy eleget tegyek a felkérésnek és elkészítem a szombathelyi népművelő-könyvtáros képzés indulásának 50 éves évfordulójára készített megemlékező kötet recenzióját. Mint végzett andragógus, a népművelő-szakma örököseként vettem kezembe a könyvet. A 200 oldalas kötet borítója az esemény alkalmából rendezett konferencia meghívója, hátoldalán is az eseményről készült képek találhatók. A belső borítón a rendezvény programja kapott helyet. A kötet létrejöttét prof. dr. Gadányi Károly elnök-rektorhelyettes biztosította. A könyv létrejötté, a háttéréül szolgáló esemény hangulata mind nagy összefogásról, összetartozásról tesznek tanúbizonyságot, mely érezhető a papírra vetett szövegen is.

A kötet felépítésében több szerző munkája jelenik meg. Alapvetően az említett konferencián elhangzott előadások, visszaemlékezések szövegeit találhatjuk benne, így megőrkítve ezt az évfordulót. A 2012. szeptember 14–15-én rendezett konferencia plenáris ülésein elhangzott előadásokat megelőzi egy bevezető, melyet a kötet szerkesztői készítettek és bemutatják benne a konferencia szervezésének előzményeit, a szervezőket és támogatókat, valamint a könyv további fejezeteiről is szólnak.

Az első blokk a konferencián elhangzott plenáris előadások szövegét tartalmazza, melyet a konferenciáról készült fényképek gyűjteménye előz meg néhány oldalon keresztül, fekete-fehér, de jó minőségű kiadásban. A hangulatkeltés után pedig Gadányi Károly köszöntőjét olvashatjuk néhány oldalon keresztül. Ezt követi Horváth Margit, az intézmény emblemikus oktatójának visszaemlékezése a népművelő-könyvtáros képzés kezdeteire, mely 1962-ben indult.¹ Horváth Margit a viszonytársaságos történelmi-társadalmi körülmények szemszögéből mutatja be a képzés születését és alakulását. Kitér az ország többi egyetemén zajló történésekre is, illetve nemzetközi példákat is hoz a képzéssel kapcsolatosan. Bemutatja a

felvételi létszám alakulását, a tanterveket, a tudományos munkát, a szakdolgozatok sajátosságait, a tudományos diákköri tevékenységet, a hallgató-oktató viszonyt, a kollégiumi nevelés és művelődési sajátosságait. Nostalgikusan és tiszteletteljesen szól régi kollégákról, hallgatókról, melyről érződik, hogy az intézményhez kötődők számára mély szálakat pengetnek, de a szakmában otthonosan mozgóknak számára is ismerősek a nevek. Horváth Margit visszaemlékezését Kovács Katalin által összeállított bibliográfiája zárja. Horváth Margittól Katona Attila veszi át a történetvezetést, aki a közművelődési szakemberképzést mutatja be 1987-től 2012-ig. Az előző visszaemlékezéshez kapcsolódóan Katona Attila is, kikerülhetetlenül, a történelmi-társadalmi változások függvényében mutatja be a képzést, szintén kitér a felvételi adatokat és a szak alakulására és kapcsolataira. Ő is megemlékezik a korszak legendás alakjairól. A következő tanulmány Tóth Gyula interpretációjában a könyvtáros képzést mutatja be külön. A könyvtáros képzés különleges helyzetét mutatja be a történelem alakulásában, annak visszaszorulását, bizonytalan helyzetét a középfokú és felsőfokú képzés között. Bemutatja a tantervfeljesztési folyamatot és bemutatja a képzés nagyra

becsült alakját, Kovács Mátét is, aki meghatározó szerepet töltött be a képzés alakításában. A könyvtáros képzés közelmúltját és jelenét már Murányi Péter mutatja be. Murányi Péter röviden és tényszerűen felvázolja a képzés jelenlegi helyzetét, a tanszék személyi állományát és helyzetét, hallgatói eredményeket és felvételi adatokat, nemzetközi kapcsolatokat. Az írás nyomán egy átfogó, részletes és tömör képet kaphatunk a könyvtáros képzés jelenéről. A népművelés, közművelődés során végül eljutunk az andragógia képzéshez is, melyről Kispálné Horváth Mária ír a jelen és jövő viszonylatában. Bemutatja az intézményi tananyag fejlesztési folyamatot, az intézményben zajló oktatást (andragógia alapszak, andragógia mesterszak, andragógustanár képzés), megemlíti a kutatásokat és végül kitér a képzés jövőjére is, ahol alaposan számba veszi a lehetőségeket és a veszélyeket is. Pozitívként emeli ki a társadalmi-gazdasági környezetet, mely a hivatkozások alapján igényli a komplex szemlélettel rendelkező andragógusok jelenlétét, illetve erősségként emeli ki, hogy a képzés 50 éves múltra tekinthet vissza és ez szilárd alapokat biztosít. Veszélyként emeli ki az általánosabb, nehezen befolyásolható tényezőket, mint az andragógia szak alacsony ismertsége, a bölcsészettudományi képzési keretszámok csökkentése, illetve a tanárképzés átalakításának nehézségeit.

A második blokk a megemlékezések és visszaemlékezések mozaik-szerű sorozatát tartalmazza, és az előző blokkhoz hasonlóan ismét a konferenciáról származó képekkel nyit, megteremtve az alaphangulatot a visszaemlékezések olvasásához. Az első emlékezést Csider Sándortól olvashatjuk, aki a kultúra élő fájának ültetésénél tartott beszédet. Ahogyan a szerző is kifejti, szimbolikus jelentősége van, hogy nem bronzból vagy kőből készült szoborral tisztelgnek a kultúra előtt, hanem egy élő dologra esett a választásuk, ami folyamatosan megújítja önmagát. A beszédben pedig a kultúra élő fájához intézett intelmeket, feladatokat fogalmaz meg, szimbolikus párhuzamba állítva a

népművelő képzéssel. A következő visszaemlékezés Szövényi Zsolt írása. Ő is utal a képzés alakulásának viszontagságaira és alakulására, de ő fogalmazza meg azt a központi gondolatot, mely ebben a hivatásban a történelmi-társadalmi változások ellenére is közös marad és melyet pont ezért választottam recenzióm címéül is, a József Attila-i gondolatot: „Én egész népemet fogom nem középiskolás fokon taní-tani.” Szövényi beszéde tisztelgés a nagy hatású intézetigazgató, Szalay László emléktáblája előtt. Barki Katalin *Képzés-történeti mozaikok* című írása folytatja a sort, melyben az azonos című kiállítást nyitja meg és Szalay Lászlóra emlékezik, illetve a képzésből kinőtt szakemberekre, kezdeményezésekre, alkotásokra. A következő írás egy öregdiák visszaemlékezése, Zsámboki Árpád tolmácsolásában, aki a képzés „0. szériás” végzettje. Hallgatói szemmel számol be a képzésről szerzett tapasztalatairól, a barátokról, idézi a képzésük indulóját és bemutatja, hogy hova jutottak el az itt szerzett ismeretek és tapasztalatok alapján. Horváth László is visszaemlékezik a szombathelyi évekre, az ő beszámolója azonban több helyen is kitér a negatív elemekre is, így kritikailag is biztosítva a visszaemlékezések sorának. Horváth írása egyensúlyba billenti a kötet nosztalgikus-érzelmes hangulatát, mely alapvető funkciója egy ilyen jellegű gyűjtésnek, de nagy mértékben növeli az értékét azáltal, hogy a mérleg másik oldalára is helyezzünk súlyokat. Természetesen ebben az írásban is megtaláljuk a nosztalgikus emlékeket és a pozitívumokat is, mint például Szalay László technika szakköre, a közösség és a szakma folytatásának szépségei. Egy újabb visszaemlékezéssel folytatódik a sor, egy szintén „0. szériás” öregdiák, Kocsis István tollából, aki elsősorban a közösség, a közösségi szellem bemutatásával kezdi visszaemlékezését, majd pedig hosszabban tárgyalja saját szakmai útját, melyhez a képzés adott kezdő löketet a számára. A következő alkotás Kutszegi Istvántól származik, egy vers, *Szevasz, Tesó!* címmel. A vers megtöri az eddig prózai visszaemlékező írásokat,

és egy ilyen képzés esetén talán el is várható, hogy egy lírai alkotás is megjelenjen a múltat összefoglaló kötetben. A vers maga pedig betölti funkcióját, közvetítve alkotójának gondolatait, érzéseit a visszaemlékezések sorában, megformálva azt a közösségi érzést, összefogást és összetartozást amely a könyv alaphangulatát adja. A továbbiakban pedig Papp Ferenc, illetve Vujovich Zoltán visszaemlékezéseit olvashatjuk. A kötetet Murányi Péter és Ördög-né Kovács Mónika közös írása zárja, mely egy könyvtáros találkozó tapasztalatait mutatja be, írásukat pedig volt hallgatók írásos emlékeinek közlésével zárják, akik nagyon színes és változatos képet mutatnak be.

Számomra a kezembe vett kötet mély nosztalgikus szálakról, érzelmi kötődésről, egy hőskorszak bemutatásáról és legendás alakokra történő visszaemlékezésről szól. Ez leginkább azok számára ad hozzáadott értéket, akik kötődnek az intézményhez vagy a képzéshez (akár más intézményekből is). A múlt népművelői, közművelődési szakemberei számára értékes tapasztala-

tokat, visszatekintést, nosztalgiát nyújtanak a sorok, a jelen és jövő andragógusai számára pedig olyan megrendíthetetlen alapot, melyre építve megtalálhatjuk a hivatásunk lényegét és célját. A kötet csi-
petnyi kritikát is felvillant, így objektívebb képet nyújtva a múltból és kiter a jövőbeli kihívásokra is.

Jegyzet

¹ Az Elnöki Tanács 1962. évi 24. sz. törvényerejű rendelete alapján.

Czövek Zoltán, Katona Attila és Murányi Péter (szerk., 2013): *50 éve indult Szombathelyen a népművelő-könyvtáros képzés*. Savaria University Press, Szombathely. 202 o.

Horváth László

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Illyés Sándor Szakkollégium
végzős MA hallgató, andragógia szak